

Độc đáo nghề dệt thổ cẩm Khmer

Trải qua bao thăng trầm, nghề dệt thổ cẩm truyền thống của đồng bào Khmer vẫn được các nghệ nhân lưu truyền, gìn giữ cho đến ngày hôm nay.

Đến ấp Sray Skoth, xã Núi Cấm, dễ dàng bắt gặp hình ảnh phụ nữ Khmer ngồi bên khung cửi tỉ mỉ dệt từng sản phẩm thổ cẩm truyền thống. Theo nghệ nhân Neáng Sa Mon, nghề dệt thổ cẩm của đồng bào Khmer có từ lâu đời, được cha ông thế hệ trước truyền dạy cho thế hệ sau.

“Xưa kia, mỗi gia đình trong phum, sóc đều có khung cửi dệt khăn, xà rồng... Phần nhiều thiếu nữ Khmer biết dệt trước khi lấy chồng. Ngày nay, dù không còn nhiều người theo nghề, nhưng được sự hỗ trợ của chính quyền địa phương, chúng tôi cố gắng truyền dạy cho thế hệ trẻ để giữ gìn, phát huy nghề dệt thổ cẩm truyền thống của dân tộc mình”, nghệ nhân Neáng Sa Mon cho biết.

Trước đây, làng nghề chỉ dệt phần lớn là xà rồng, trang phục mang nét đặc trưng của đồng bào Khmer. Với bàn tay khéo léo, phụ nữ Khmer đã tạo nên những sản phẩm thổ cẩm cách điệu, mẫu mã đa dạng, màu sắc hài hòa, hoa văn sắc sảo. Các sản phẩm dệt thổ cẩm, chủ yếu là mặt hàng xà rồng, khăn choàng cổ, phong màn cửa...

Dù có những thay đổi đáp ứng thị hiếu của người tiêu dùng, nhưng thổ cẩm của đồng bào Khmer vẫn mang đậm nét đặc trưng là sản phẩm được dệt hoàn toàn bằng thủ công, mang hệ thống họa tiết, hoa văn cầu kỳ, tinh xảo.

Thợ dệt “bắt bông” tạo hình trên từng sợi tơ.

Để tạo ra sản phẩm dệt hoàn chỉnh là cả quá trình công phu, đòi hỏi sự tỉ mỉ, tinh tế của người thợ dệt, mất nhiều thời gian, công sức với nhiều công đoạn như: Lựa chọn nguyên liệu tơ tằm, luộc tơ, nhuộm màu, ngâm, phơi, sấy, quay tơ, kéo tơ, dệt và tạo hoa văn (bắt bông). Nét độc đáo về kỹ thuật nhuộm là dùng các loại thuốc nhuộm theo phương pháp cổ truyền có nguồn gốc từ thiên nhiên giúp cho lụa óng ả, mượt mà, trang nhã, không bị toí hay xù lông và bền bỉ theo thời gian.

Nghệ nhân Neáng Chanh Ty, ngụ ấp Sray Skoth cho biết: “Công đoạn nhuộm tơ và định hình đều rất quan trọng, quyết định chất lượng của sản phẩm, đòi hỏi người thợ phải có kinh nghiệm mới làm được. Trước khi nhuộm tơ, người thợ dệt định hình sẵn những mẫu họa tiết, hoa văn dự định dệt, rồi mới mắc những lọn tơ thành mảnh treo trên cột nhà để phối màu.

Nhuộm bao nhiêu màu thì phải đánh dấu bấy nhiêu đoạn sợi. Sau đó dùng dây nylon buộc kín thành từng khúc. Nhuộm xong màu nào lấy nylon bó đoạn đó lại và tiếp tục mở đoạn khác ra để nhuộm màu khác”.

Mỗi sản phẩm thổ cẩm của đồng bào Khmer đều mang nét văn hóa truyền thống đặc trưng, không máy móc nào có thể thay thế được dù chỉ là những công đoạn nhỏ nhất. Trung bình, mỗi thợ dệt thu nhập từ 2,5 - 3,5 triệu đồng/tháng, tùy theo trình độ người thợ, sản phẩm hoa văn phức tạp hay giản đơn. Điều đặc biệt là sản phẩm được làm càng lâu, càng cũ thì giá càng cao, bởi thổ cẩm được mềm mại, mát, đẹp bền bỉ theo thời gian.

Để bảo tồn và phát triển hoạt động làng nghề dệt thổ cẩm Khmer, năm 2000, Hợp tác xã Dệt thổ cẩm Văn Giáo được thành lập, với trên 120 thành viên (hơn 70 hộ) tham gia, mang lại thu nhập cho chị em phụ nữ 2 - 5 triệu đồng/tháng.

Đầu năm 2023, sản phẩm xà rồng thổ cẩm Khmer Văn Giáo đạt chuẩn sản phẩm OCOP 3 sao. Đây là điều kiện thuận lợi để quảng bá bản sắc văn hóa độc đáo của đồng bào Khmer đến du khách gần xa, góp phần bảo tồn, phát triển làng nghề dệt thổ cẩm truyền thống của địa phương.

Bài và ảnh: KHÁNH MY

Nguồn: Báo và Phát thanh, Truyền hình An Giang